ליקוטי הלכות — הלכות כבוד אב ואם

כִּי אִיתָא שֶׁאָבִיו וְאִמּוֹ נוֹתְנִין לוֹ לִבְוֹשׁ לְנִשְׁמָתוֹ וְהַנְּשָׁמָה הִיא הַשֵּׂכֶל, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב רַבֵּנוּ (סִימָן ה חֵלֶק ב). נִמְצָא שֶׁכָּל שִׂכְלוֹ וְהַשָּׂגָתוֹ מְקַבֵּל עַל-יְדֵי לִבּוּשׁ שֶׁמְּקַבֵּל מֵאָבִיו וְאִמּוֹ. וְכָל מַה שֶּׁנִּתְוַסֵּף הָאָרָה בְּהַלְּבוּשׁ הַנַּ"ל נִתְרַבֶּה אוֹר נִשְׁמָתוֹ, דְּהַיְנוּ חָכְמָתוֹ. וְעַל-כֵּן חַיָּב לְכַבְּדָם, כִּי עַל-יְדֵי הַכָּבוֹד שֶׁנּוֹתֵן לָהֶם, עַל-יְדֵי-זֶה נִתְוַסֵּף הָאָרָה בְּנִשְׁמָתָם, כְּמוֹ שֶׁמְּבֹאָר בַּמַּאֲמָר, "דִּרְשׁוּ" (בְּסִימָן לז) עַל מַאֲמַר רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל, הִזָּהֲרוּ בְּזָקֵן שֶׁשָּׁכַח תַּלְמוּדוֹ לְכַבְּדוֹ, וְהִזָּהֲרוּ בִּבְנֵי עַם הָאָרֶץ לְכַבְּדָם שֶׁמֵּהֶם תֵּצֵא תּוֹרָה, עַיֵּן שָׁם. וְהַכְּלָל, שֶׁשֹּׁרֶשׁ הַכֹּל הוּא הַכָּבוֹד וְכָל דָּבָר נִכְסָף לְשָׁרְשׁוֹ, עַל-כֵּן עַל-יְדֵי הַכָּבוֹד מַתְחִיל הַנֶּפֶשׁ לְהִתְעוֹרֵר וּלְהִתְגַּלּוֹת, עַיֵּן שָׁם. וְזֶהוּ, כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמֶּךָ לְמַעַן יַאֲרִיכוּן יָמֶיךָ. כִּי אֲרִיכוּת יָמִים הוּא בְּחִינַת הַשָּׂגַת הַחָכְמָה, כַּמְבֹאָר בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ כַּמָּה פְּעָמִים כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב, הַחָכְמָה תְּחַיֶּה, דְּהַיְנוּ עַל-יְדֵי שֶׁנּוֹתֵן לָהֶם כָּבוֹד שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה נִתְגַּדֵּל נַפְשָׁם, וְעַל-יְדֵי-זֶה מְמֵילָא מֵאִיר לְבוּשׁוֹ שֶׁנִּמְשָׁךְ לוֹ מֵהֶם וַאֲזַי זוֹכֶה לְהַשִּׂיג וּלְקַבֵּל חָכְמָה עַל-יְדֵי הַלְּבוּשׁ כַּנַּ"ל. וְהִיא בְּחִינַת אֲרִיכוּת יָמִים כַּנַּ"ל:

וּבוֹ יִתְבָּאֵר עִנְיַן פֶּסַח:

עַל-פִּי מַה שֶּׁכָּתַב רַבֵּנוּ זַ"ל עַל פָּסוּק, חֲבָלִים נָפְלוּ לִי בַּנְּעִמִים אַף נַחֲלַת שָׁפְרָה עָלָי בְּהַתּוֹרָה הַמַּתְחֶלֶת, דַּע, כִּי יֵשׁ מִחִין שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְיֵשׁ מִחִין שֶׁל חוּץ לָאָרֶץ עַיֵּן שָׁם הֵיטֵב (בְּלִקּוּטֵי תִּנְיָנָא סִימָן עא):

וּכְלַל הַתּוֹרָה בְּקִצּוּר הוּא, כִּי עַל-יְדֵי פְּגַם הַכָּבוֹד, דְּהַיְנוּ כְּשֶׁפּוֹגְמִין בִּכְבוֹד ה' יִתְבָּרַךְ, עַל-יְדֵי-זֶה נוֹפְלִין מִמִּחִין שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְמִחִין שֶׁל חוּץ לָאָרֶץ, וּמִחִין שֶׁל חוּץ לָאָרֶץ הֵם בְּחִינַת מַחֲלֹקֶת. וְעִקַּר הַכָּבוֹד הוּא עַל-יְדֵי הוֹלָדָה שֶׁנּוֹלָדִין וְנִתְרַבִּין בְּנֵי אָדָם, עַל-יְדֵי-זֶה עִקַּר הַכָּבוֹד, כִּי עִקַּר הַכָּבוֹד תָּלוּי בָּאָדָם. וְעִקַּר הַהוֹלָדָה הוּא עַל-יְדֵי הַשְׁפָּעַת נֹעַם הָעֶלְיוֹן שֶׁהוּא בְּחִינַת מִחִין שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּקְרָאִים נֹעַם, כִּי מִחִין שֶׁל חוּץ לָאָרֶץ הֵם בְּחִינַת חוֹבְלִים. וְצָרִיךְ לַעֲשׂוֹת כְּלִי לְקַבֵּל שֶׁפַע מִנֹּעַם הָעֶלְיוֹן, כִּי נֹעַם הָעֶלְיוֹן שׁוֹפֵעַ תָּמִיד אַךְ צְרִיכִין כְּלִי לְקַבֵּל הַשֶּׁפַע. וְהַכְּלִי הוּא עַל-יְדֵי צְדָקָה שֶׁהוּא נְדָבַת לֵב שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה נִפְתָּח הַלֵּב וְנַעֲשֶׂה כְּלִי לְקַבֵּל שַׁלְהוֹבִין דִּרְחִימוּתָא מִנֹּעַם הָעֶלְיוֹן, שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה הַהוֹלָדָה, שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה נִתְגַּדֵּל כְּבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ. וַאֲזַי כְּשֶׁיֵּשׁ הַכְּלִי עַל-יְדֵי צְדָקָה וְהַנֹּעַם הָעֶלְיוֹן שׁוֹפֵעַ אֲזַי בָּאִים גַּם הַמִּחִין שֶׁל חוּץ לָאָרֶץ שֶׁהֵם בְּחִינַת חוֹבְלִים, וְנוֹפְלִים לְתוֹךְ הַמִּחִין שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם בְּחִינַת נֹעַם, כִּי הֵם רוֹצִים לְהִתְתַּקֵּן גַּם כֵּן. וְלִפְעָמִים גּוֹרְמִים חַס וְשָׁלוֹם פְּגָם גַּם בְּהַמִּחִין שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל עַל-יְדֵי-זֶה וְכוּ', עַיֵּן שָׁם הֵיטֵב כָּל הָעִנְיָן בָּאֵר הֵיטֵב. וְשֹׁרֶשׁ כָּל הַבְּרִיאָה הוּא הַכָּבוֹד, כִּי כָּל מַה שֶּׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא לֹא בְּרָאוֹ אֶלָּא לִכְבוֹדוֹ. וְיֵשׁ כָּבוֹד פְּרָטִי לְכָל מַאֲמָר, כִּי בַּעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת נִבְרָא הָעוֹלָם. וְכָל מַאֲמָר וּמַאֲמָר נִתְגַּלֶּה רַק בִּשְׁבִיל כְּבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ. נִמְצָא, שֶׁיֵּשׁ לְכָל מַאֲמָר וּמַאֲמָר בְּחִינַת כָּבוֹד מֵאַחַר שֶׁהוּא שָׁרְשׁוֹ, כִּי הַכֹּל הָיָה בִּשְׁבִיל כְּבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ כְּדֵי שֶׁיִּתְגַּדֵּל כְּבוֹדוֹ עַל-יְדֵי הַבְּרִיאָה. וְכָל הַכָּבוֹד תָּלוּי בָּהָאָדָם וְעַל-כֵּן לֹא הָיָה לְכָל הַבְּרִיאָה שְׁלֵמוּת עַד שֶׁנִּבְרָא הָאָדָם שֶׁעִקַּר כְּבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ נִתְגַּלֶּה עַל יָדוֹ וְכוּ', עַיֵּן שָׁם כָּל זֶה הֵיטֵב:

עַל-פִּי הַמַּאֲמָר "תִּקְעוּ" וְכוּ' "לְהַמְשִׁיךְ שָׁלוֹם בָּעוֹלָם", עַיֵּן שָׁם בַּסֵּפֶר הָרִאשׁוֹן בְּסִימָן יד:

וְהַכְּלָל, שֶׁצְּרִיכִין לְהַעֲלוֹת הַכָּבוֹד לְשָׁרְשׁוֹ שֶׁהוּא הַיִּרְאָה וְכוּ'. וְעִקַּר הַכָּבוֹד הוּא לַעֲשׂוֹת בַּעֲלֵי תְּשׁוּבָה וְגֵרִים, שֶׁזֶּהוּ עִקַּר כְּבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ וְאֵי אֶפְשָׁר לְקָרֵב בַּעֲלֵי תְּשׁוּבָה וְגֵרִים כִּי אִם עַל-יְדֵי הַתּוֹרָה, כִּי הַתַּלְמִיד חָכָם כְּשֶׁעוֹסֵק בַּתּוֹרָה שֶׁהִוא שִׁשִּׁים רִבּוֹא אוֹתִיּוֹת, הוּא מְעוֹרֵר שָׁרְשֵׁי נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל שֶׁעָלוּ בְּמַחֲשָׁבָה תְּחִלָּה, שֶׁהֵם שִׁשִּׁים רִבּוֹא נְשָׁמוֹת כְּנֶגֶד שִׁשִּׁים רִבּוֹא אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה וְכֻלָּם מֻשְׁרָשִׁים בְּאוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה. וְעַל-יְדֵי-זֶה שֶׁהַתַּלְמִיד חָכָם מְעוֹרֵר שֹׁרֶשׁ נִשְׁמָתָם, עַל-יְדֵי-זֶה מִתְנוֹצְצִין הַנְּשָׁמוֹת זֶה לָזֶה. וְעַל-יְדֵי-זֶה מַגִּיעַ הֶאָרָה גַּם לְהַפּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל וְחוֹזֵר בִּתְשׁוּבָה. וְעַל-יְדֵי-זֶה נוֹלָדִין גַּם נְשָׁמוֹת גֵּרִים וְכוּ'. וְאֵלּוּ הַבַּעֲלֵי תְּשׁוּבָה וְגֵרִים הֵם בְּחִינַת פַּלְגָּא, כִּי צְרִיכִין יְגִיעוֹת רַבּוֹת וְיֵשׁ לָהֶם מְנִיעוֹת רַבּוֹת קֹדֶם שֶׁמַּפְשִׁיטִין הַבְּגָדִים הַצּוֹאִים שֶׁהֵם מוֹנְעִין אוֹתוֹ מֵהַקְּדֻשָּׁה מְאֹד וְכוּ'. אֲבָל נְשָׁמוֹת שֶׁל בְּנֵי הַתַּלְמִיד חָכָם הָאֲמִתִּי שֶׁזָּכָה לְעוֹרֵר שָׁרְשֵׁי נְשָׁמוֹת בְּמַחֲשָׁבָה תְּחִלָּה, הֵם נְשָׁמוֹת בְּהִירוֹת וְזַכּוֹת וְכוּ' וְכוּ', עַיֵּן שָׁם כָּל זֶה הֵיטֵב. וּכְשֶׁמַּעֲלֶה אֶת הַכָּבוֹד צָרִיךְ לְהַחֲזִירוֹ לְשָׁרְשׁוֹ שֶׁהוּא הַיִּרְאָה. וְעַל-כֵּן צָרִיךְ לְכַבֵּד יִרְאֵי ה' בִּבְחִינַת וְאֶת יִרְאֵי ה' יְכַבֵּד, כִּי שָׁם שֹׁרֶשׁ הַכָּבוֹד כַּנַ"ל. וְעַכְשָׁו הַכָּבוֹד בַּגָּלוּת כִּי יֵשׁ לָהֶם כָּל הַכָּבוֹד וְכוּ' וְלֶעָתִיד כְּשֶׁיַּחֲזֹר הַכָּבוֹד אֶל הַקְּדֻשָּׁה לְיִשְׂרָאֵל אָז יִתְקַיֵּם, וְהָאָרֶץ הֵאִירָה מִכְּבוֹדוֹ וְכוּ', עַיֵּן שָׁם כָּל זֶה כָּל זֶה הֵיטֵב:

"כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמֶּךָ לְמַעַן יַאֲרִיכוּן יָמֶיךָ" וְכוּ':

עַל-פִּי הַתּוֹרָה "וְאַיֵּה הַשָּׁה לְעֹלָה" (בְּלִקּוּטֵי תִּנְיָנָא בְּסִימָן יב), עַיֵּן שָׁם הֵיטֵב:

וְהַכְּלָל, שֶׁעִקַּר הַבְּרִיאָה בִּשְׁבִיל כְּבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ, וְעַל-כֵּן הַכָּבוֹד הוּא שֹׁרֶשׁ כָּל הַבְּרִיאָה כֻּלָּהּ. וְכָל מַה שֶּׁנִּבְרָא בְּשִׁשָּׁת יְמֵי בְּרֵאשִׁית שֹׁרֶשׁ הַכֹּל הוּא הַכָּבוֹד שֶׁבִּשְׁבִילוֹ נִבְרָא הַכֹּל. וּבְכָל מַאֲמָר וּמַאֲמָר מֵעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת שֶׁבָּהֶם נִבְרָא הָעוֹלָם יֵשׁ בּוֹ בְּחִינַת כָּבוֹד מְיֻחָד שֶׁבִּשְׁבִילוֹ הָיָה זֶה הַמַּאֲמָר שֶׁבּוֹ נִבְרָא חֵלֶק פְּרָטִי מֵהַבְּרִיאָה, כִּי מִלֹּא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, כִּי הַכָּבוֹד מְחַיֶּה הַכֹּל, אַךְ אַף-עַל-פִּי-כֵן יֵשׁ גְּבוּל לְהַכָּבוֹד שֶׁבְּכָל מַאֲמָר שֶׁלֹּא יִתְפַּשֵּׁט לִמְקוֹמוֹת הַחִיצוֹנִים וְהַסִּטְרָא אָחֳרָא, שֶׁהֵם בְּחִינַת מְקוֹמוֹת הַמְטֻנָּפִים, בִּבְחִינַת וּכְבֹדִי לְאַחֵר לֹא אֶתֵּן. אַךְ אִם כֵּן מֵהֵיכָן מְקַבְּלִים חִיּוּת אֵלּוּ הַמְּקוֹמוֹת? כִּי בְּוַדַּאי גַּם הֵם מְקַבְּלִים חִיּוּת מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ אַךְ הֵם מְקַבְּלִים חִיּוּת מִבְּחִינַת בְּרֵאשִׁית מַאֲמָר סָתוּם שֶׁהוּא כּוֹלֵל כָּל הַמַּאֲמָרוֹת וְכֻלָּם מְקַבְּלִים חִיּוּת מִמֶּנּוּ. וְהַכָּבוֹד שֶׁל הַמַּאֲמָר סָתוּם הוּא סָתוּם וְנֶעְלָם בְּתַכְלִית הַהֶעְלֵם. וּמִשָּׁם דַּיְקָא מְקַבְּלִין חִיּוּת הַסִּטְרָא אָחֳרָא וּמְקוֹמוֹת הַחִיצוֹנִים וְכוּ'. וְעַל-כֵּן כְּשֶׁאָדָם נוֹפֵל חַס וְשָׁלוֹם, לִבְחִינַת מְקוֹמוֹת אֵלּוּ, דְּהַיְנוּ לִבְחִינַת מְקוֹמוֹת הַמְטֻנָּפִים וְכוּ', וְאָז מַתְחִיל לְהִסְתַּכֵּל עַל עַצְמוֹ וְרוֹאֶה שֶׁרָחוֹק מְאֹד מִכְּבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ וְשׁוֹאֵל וּמְבַקֵּשׁ אַיֵּה מָקוֹם כְּבוֹדוֹ וְכוּ'. עַל-יְדֵי-זֶה עִקַּר תִּקּוּנוֹ וַעֲלִיָּתוֹ בִּבְחִינַת יְרִידָה תַּכְלִית הָעֲלִיָּה וְכוּ'. כִּי אַיֵּ"ה מָקוֹם כְּבוֹדוֹ זֶה בְּחִינַת הַכָּבוֹד הָעֶלְיוֹן שֶׁל הַמַּאֲמָר הָעֶלְיוֹן שֶׁהוּא הַמַּאֲמָר סָתוּם בְּרֵאשִׁית כַּנַ"ל. שֶׁמִּשָּׁם נִמְשָׁךְ חִיּוּת לַמְּקוֹמוֹת הָאֵלּוּ וְכוּ', עַיֵּן שָׁם כָּל זֶה הֵיטֵב: